

1938-1994: PRAGA I EL PEN CLUB ENTRE DOS CONGRESSOS
Isidor Cònsul

Fa cinquanta-sis anys, el mes de juny de 1938, Praga acollí el 16è Congrés Internacional del PEN Club. Els delegats catalans foren Mercè Rodoreda i Francesc Trabal que, pel que sembla, ja mantenien llavors ròssecs de conferència. Tot i que les tres biografies sobre Mercè Rodoreda no es posen d'acord en aquest punt, Mercè Ibarz escriu que eren amants en tornar de la capital txeca. Al congrés també tenia previst d'assistir-hi Carles Riba, llavors president del PEN català, i entre els papers ribians s'ha trobat una autorització governativa per assistir-hi. Per les raons que sigui, Riba no viatjà a Praga, però adreçà una important salutació al congrés, Als escriptors del món, que constitueix una lúcida reflexió sobre la Guerra Civil Espanyola i la funció històrica dels escriptors catalans. El text llegit a Praga fou publicat amb alguna tisorada a "Meridià" i es troba sencer en el volum tercer de les Obres Completes de Carles Riba.

Enguany, la segona setmana de novembre, la ciutat de Praga acollí de nou un Congrés Internacional del PEN -el 61è- i s'hi tractaren aspectes que no s'allunyen del paper de Carles Riba de 1938. En aquell difícil context, en el fort de la Guerra Civil Espanyola, Riba s'adreçà als escriptors del món per explicar que Catalunya perillava i que, en la seva lluita, s'hi jugava la llibertat. Si era vençuda, remarcava profèticament, hauria de sofrir els intents més rigorosos que hagués conegut en la seva història de fer desaparèixer la seva força econòmica, el seu nom, la seva personalitat, sobretot la seva llengua -és a dir, la forma secular del seu pensament i del seu sentiment. El 1938, Riba demanava la solidaritat dels escriptors del món, i en aquest 1994, Václav Havel també els reclamava més esperit solidari i un involucrament en afers col·lectius per ajudar a obrir

els ulls als polítics: Qui d'entre vosaltres, apuntava en el discurs inaugural, pot dir on ens conduirà la guerra de Bòsnia i Herzegovina, tràgica confrontació de tres esferes de civilització, si les restes del món democràtic la tracten com fins ara amb indiferència?

El tema del darrer congrés de Praga era Literatura i tolerància, però tractar-lo implicava començar pel seu contrari, la intolerància: una actitud que acompanya la humanitat des de massa segles enrere i que sembla haver penetrat l'esperit mateix de l'home. Els casos conflictius i d'intolerància se'ns multipliquen a les mans, creix el nombre d'escriptors perseguits i en molts indrets del món no és cap bajanada afirmar que la ploma és encara més poderosa que l'espasa. Un cop d'ull als casos més emblemàtics parlen que al Nobel nigerià Wole Soyinka no li donen permís per a sortir del seu país, que Salman Rushdie ha entrat en el cinquè any de la condemna a mort per la "fatwa" dictada arran de Versos satànics; que un altre Nobel, l'egipci Nagib Mahfuz, és ferit a ganivetades per un fanàtic integrista, i el cas més recent, el de Taslima Nasrim, sembla prou conegut de tothom. L'escriptora bengalina era a Praga i, amb Václav Havel, Gunter Grass i Arthur Miller acomboiava l'esfera dels vips i l'aparador vistós del congrés. Se la veia cansada, un punt abatuda i voltada per un mur de guardaespalles, però també esforçada a quedar bé amb els fotògrafs i els periodistes que l'assetjaven.

Això és el PEN Club Internacional. Més d'una vegada m'han preguntat per a què serveix tota aquesta faràndula i avui, posant de costat els papers de Carles Riba i de Václav Havel, m'adono que el PEN és senzillament això: un fòrum internacional al servei de la llibertat, una plataforma de defensa dels drets individuals i col·lectius, un camp abonat al conreu de la tolerància i una organització amatent a la denúncia dels abusos referits

als escriptors i a les literatures.

En la boirosa placidesa d'aquest marc únic que és la ciutat de Praga, als delegats catalans, ens va arribar, com una malesa del fax, la notícia de la carta de la Real Acadèmia Espanyola. Si s'haguès presentat a l'assemblea (ja no érem a temps de fer-ho), no hi ha dubte que s'hauria vist com una mostra de prepotència i d'intolerància. I més ara que els drets lingüístics són un cavall pel qual aposta, sense reserves, el PEN Club Internacional.

Isidor Cònsul

DOS POEMES DE TASLIMA NASRIM

Lucina Kathmann és una escriptora americana que viu a Mèxic, a San Miguel de Allende, animadora tenaç del Comitè de Dones del PEN Club Internacional. Ha traduït, a l'anglès i a l'espanyol, una colla de poemes de Taslima Nasrim, de dos dels quals, a Praga mateix, en vaig fer una versió en català (I.C.)

QUINCALLA

Al mercat no hi ha res que sigui tan barat com una dona.
Per un flascó de tint d'acolorir els peus
passa tres nits sense dormir, plena de joia.
Si li regales sabó per a la pell
i oli d'olor per al cabell
es torna tan submissa que fins es tallaria un tros de carn
per a vendre-la on hi hagués mercat un cop per setmana.
Si algú li regala un joiell per al nas
lleparà els seus peus setanta dies,
i per un senzill sari ratllat,
tres mesos i mig sencers.

De tant en tant, el gos de casa, ple de ronya, borda,
però en la boca de la dona venuda

hi ha una tanca,
un forrellat d'or.

MATRIMONI FELIÇ

El monstre d'un home
ha pres possessió de la meua vida com d'un terreny cobejat.
Vol controlar el meu cos
per poder escopir-me, si li plau,
bufetejar-me
i pessigar-me les natges.

Si ho vol, em despulla
i pren la meua bellesa adormida.
Si ho vol, em pot treure els ulls.
Si ho vol, pot fermar-me.
Si ho desitja em pot pegar sense escrúpols,
tallar-me les mans, els dits...
Si ho desitja pot abocar-me sal a les ferides obertes
i pebre molt als ulls.
Si ho desitja pot obrir-me els muscles amb la daga...
i penjar-me.

Va voler controlar el meu cor
i que l'estimés.
I que, de nit, a casa,
sense dormir, plena d'anhel,
aferrada a la reixa de la finestra
l'esperés plorant.
Que a llàgrima viva li fornés pa casolà
i begués, com si fos ambrosia,
els sucs bruts del seu cos.
Que em fongués com la cera sospirant per ell,
i, sense mirar mai cap més home,
li donés proves de castedat tota la vida...

I potser, alguna nit de lluna, apassionada,
fins i tot em suïcidés en un arravatament d'amor.